

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Erik KREJČÍŘÍK

ANO 2011 ve volbách – geografická analýza

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2023

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo): Erik Krejčířík (R19106)
- Studijní obor: Regionální geografie
- Titul práce: ANO 2011 ve volbách – geografická analýza
- Title of thesis: ANO 2011 in elections – geographical analysis
- Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
- Rozsah práce: 28 stran + 15 stran soubor map (přiložený soubor)
- Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá působením politického hnutí ANO 2011 ve všech typech voleb konaných na území České republiky od roku 2013. V teoretické části této práce jsou popsány pojmy jako volební systémy, volební právo, přepočítání hlasů na mandáty a jednotlivé typy voleb. V praktické části najdeme popis map, které zobrazují volební podporu politického hnutí ANO 2011 v jednotlivých volbách. Samotné mapy najdeme v přiloženém souboru.
- Klíčová slova: volby, politická strana, volební podpora, mandát, ANO 2011
- Abstract: The bachelor thesis deals with the operation of the political movement ANO 2011 in all types of elections held in the Czech Republic since 2013. The theoretical part of the thesis describes concepts such as electoral systems, suffrage, conversion of votes and individual types of elections. In the practical part we will find a description of maps that show the electoral support of the political movement YES 2011 in the individual elections. The maps themselves can be found in the attached file.
- Keywords: elections, political party, electoral support, mandate, ANO 2011

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením RNDr. Miloše Fňukala, Ph.D., a že jsem použil jen těch zdrojů, které jsem uvedl v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

Podpis

Chtěl bych především poděkovat vedoucímu práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D., za poskytnutí rad a odborné vedení mé bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Erik KREJČÍŘÍK**
Osobní číslo: **R19106**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Téma práce: **ANO 2011 ve volbách – geografická analýza**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce bude analýza změn území volební podpory politického hnutí ANO 2011 ve volbách organizovaných na území České republiky od roku 2013. Autor charakterizuje vývoj jader volební podpory v čase a také srovná jádra volební podpory v různých typech voleb. Součástí práce bude také kartografická prezentace volebních výsledků.

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 – 8 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.
KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany o moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, 273 s. ISBN 8086031136.
KLÍMA, Michal. ed. (1999): *Možnosti úpravy či reformy volebního systému v ČR*. Praha, Vysoká škola ekonomická.
KLOKOČKA, V. (1991): *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, Aleko.
KREJČÍ, O. (1994): *Kniha o volbách*. Praha, Victoria Publishing.
ŠIMÍČEK, V. (1995): *Volby v demokracii*. Brno, Mezinárodní politologický ústav Právnické fakulty Masarykovy univerzity

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **28. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2022**

LS.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Cíle práce.....	7
3. Metodika.....	8
4. Teoretická část.....	9
4.1 Hnutí ANO 2011	9
5. Volební právo	10
6. Volební Geografie.....	11
8. Volební systém	14
9. Volby do Poslanecké sněmovny České republiky	17
10. Volby do Senátu.....	19
11. Volby do zastupitelstev krajů	20
12. Volby do zastupitelstev obcí	21
13. Volby do Evropského parlamentu	22
14. Praktická část	23
15. Závěr	25
16. Summary.....	26
17. Seznam použité literatury	27

1. Úvod

Hnutí ANO (Akce nespokojených občanů) bylo založeno v roce 2011 podnikatelem Andrejem Babišem. Dva roky od založení hnutí se podnikatelovi Babišovi vyskytla příležitost kandidovat v předčasných volbách do Poslanecké sněmovny. Po čtyřech letech se hnutí ANO 2011 stalo nejsilnějším subjektem v Poslanecké sněmovně, a to se 78 poslanci. Hnutí bylo založeno na základě kritiky politické situace.

V roce 2012, kdy se konaly senátní volby, se také zúčastnilo hnutí ANO 2011. Tento pokus však dopadl naprostým selháním, protože ani jeden z kandidátů. Šanci na reparát dostalo ANO již v roce 2013, v předčasných volbách do Poslanecké sněmovny, ve kterých se hnutí, se ziskem 18,65 %, stalo druhým nejsilnějším politickým subjektem hned po ČSSD.

V parlamentních volbách v roce 2013, i přesto, že hnutí uspořádalo rychlou kampaň, se podařilo zaujmout a vyhouply se až na druhou pozici. Politický projekt Babiše volilo téměř 927 tisíc obyvatel.

Hnutí ANO 2011 se zúčastnilo i voleb do Evropského parlamentu, které se konaly v roce 2014. Lídrem byl Pavel Telička. Tento bývalý evropský komisař ve volbách uspěl, ale hnutí ANO 2011 opustil. V Evropském parlamentu se hnutí ANO 2011 zařadilo k evropské frakci Aliance liberálů a demokratů pro Evropu.

V roce 2017 se konaly volby do Poslanecké sněmovny. Tyto volby vyhrálo hnutí ANO 2011 pod vedením Andreje Babiše. Celkem získali 29,64 % platných hlasů. Hnutí připadlo 78 poslaneckých mandátů. Prezidentem Zemanem byl pro sestavení vlády pověřen Andrej Babiš.

2. Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat volební podporu politického hnutí ANO 2011 ve všech volbách vyhlášených na území České republiky od roku 2013. K tomuto cíli budou použity data z volebního portálu ČSÚ.

Z počátku se bude práce věnovat volebním systémům, volebnímu právu, volebním obvodům, propočtu volebních mandátů a jednotlivým typům voleb (Poslanecká Sněmovna, Senát, Zastupitelstvo obcí, Zastupitelstvo krajů a Evropský parlament).

V druhé části této práce budou za pomoci mapových příloh vymezena území volební podpory politického hnutí ANO 2011.

3. Metodika

V práci jsou zpracovávány výsledky voleb do Poslanecké Sněmovny Parlamentu ČR (roky 2013, 2017 a 2021), do Senátu ČR (2014, 2016, 2017, 2018, 2019 a 2020), do zastupitelstev krajů (2016 a 2020) a do zastupitelstev obcí za roky 2014 a 2018. Data jsou převzata z internetové stránky Českého statistického úřadu (<https://www.volby.cz/>).

Následně jsou pomocí dat z ČSÚ a za pomoci digitální geografické databáze ArcČR 500 vytvářeny mapy v programu ArcGIS Pro. Mapy slouží k přehlednějšímu zobrazení volebních výsledků.

4. Teoretická část

4.1 Hnutí ANO 2011

Toto politické hnutí ANO 2011 vzniklo v roce 2012. Svým vznikem navázalo na občanské sdružení Akce nespokojených občanů. Sdružení, z roku 2011, bylo založeno po několika veřejných vystoupeních podnikatele Andreje Babiše. Hlavním cílem hnutí ANO 2011 je prosazení fungujícího státu a boj s korupcí. Andrej Babiš je od počátku předsedou hnutí.

Prvním pokusem o postup do politických kruhů uskutečnilo hnutí v roce 2012, kdy do senátních voleb vyslalo 6 kandidátů ze svých řad. Tento pokus však dopadl naprostým selháním, protože ani jeden z kandidátů nebyl zvolen. Šanci na reparát dostalo ANO již v roce 2013, v předčasných volbách do Poslanecké sněmovny, ve kterých se hnutí, se ziskem 18,65 %, stalo druhým nejsilnějším politickým subjektem hned po ČSSD

Poprvé hnutí kandidovalo ve volbách do Poslanecké sněmovny 2013 a stalo se součástí vládní koalice. Součástí vládní koalice se hnutí stalo společně s ČSSD a KDU-ČSL. V následujících volbách, konané v roce 2017, hnutí ANO zvítězilo a Babiš se stal předsedou vlády.

Pod vedením Andreje Babiše stálo hnutí až do dalších voleb v roce 2021. Tehdy hnutí nahradila koalice SPOLU, kterou tvoří ODS, TOP 09 a KDU-ČSL. Funkci Babiše, nahradil Petr Fiala, který se stal předsedou vlády. Tyto volby ANO prohrálo, i přestože získali o jeden mandát navíc oproti svému protivníkovi. Tímto hnutí ANO společně s Babišem skončilo v opozici.

4.2. Nejsilnější politický subjekt

V říjnu 2017 zvítězilo ANO ve volbách do Poslanecké sněmovny se ziskem 29,64 % hlasů. V dolní komoře obsadilo 78 míst, zatímco druhá nejsilnější strana ODS získala pouze 25 poslaneckých mandátů.

Andrej Babiš byl pověřen sestavením vlády, jeho první kabinet však důvěru nezískal, protože pro důvěru hlasovali pouze poslanci ANO. Od ledna 2018 tak probíhala další jednání o podobě vládní koalice. 27. června, více než 5 měsíců poté, co kabinet nezískal důvěru, pověřil prezident Zeman Babiše podruhé. Vytvořená koalice ANO a ČSSD podporovaná komunisty získala důvěru v červenci, téměř 9 měsíců po volbách.

4.3. Opozice

Od roku 2017 až do Parlamentních voleb v roce 2021 platilo ANO za nejsilnější a „nepřekonatelnou“ stranu. Tento fakt se však změnil v již zmíněných volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021, kdy bylo ANO poraženo sdružením SPOLU (ODS, TOP 09 a KDU-ČSL). SPOLU v těchto volbách získalo 27,79 % a porazilo tým ANO o 0,57 % (ANO získalo 27,12 %). Dle procent hlasů sice vyhrálo sdružení SPOLU, ale v konečném důsledku získalo o 1 poslanecký mandát méně než ANO. Jak je toto možné? Rozdělení mandátů vychází z tzv. mandátového čísla. To se vypočítá vydělením celkového počtu hlasů počtem mandátů (200). Dále se určí rozdělení mandátů do jednotlivých krajů a to tak, že se mandátové číslo vydělí počtem hlasů v kraji. Proto v některých krajích je teoreticky snazší (je potřeba menší počet hlasů) získat poslanecké mandáty. Např. hnutí ANO vyhrálo v kraji Ústeckém, kde získalo s 134 322 hlasy 7 poslaneckých mandátů, oproti tomu sdružení SPOLU vyhrálo v kraji Středočeském, kde pro získání 9 mandátů potřebovalo o 68 678 hlasů více než ANO.

5. Volební právo

Volební právo v České republice je garantováno ústavou a umožňuje občanům aktivní i pasivní účast na volbách. Aktivní volební právo znamená právo volit, zatímco pasivní volební právo zahrnuje právo být volen.

Občané České republiky mají právo volit do Parlamentu České republiky, do Evropského parlamentu, do krajských zastupitelstev, do zastupitelstev obcí a do senátu. Všechny volby jsou tajné a občané mají právo volit svobodně, bez jakýchkoli vnějších nátlaků.

K aktivnímu volebnímu právu jsou oprávněni občané České republiky, kteří dosáhli věku 18 let. Zvláštní volební právo mají také osoby, které jsou v den voleb v ochranné léčbě nebo jsou vazebně stíhány a nemají pravomoc rozhodovat o svých záležitostech.

Kandidovat mohou občané, kteří mají pasivní volební právo a jsou starší 21 let (resp. 18 let v případě senátních voleb) a splňují další podmínky stanovené zákonem.

Volební systém v České republice je založen na poměrném zastoupení a používá se systém preferenčních hlasů. Volby se konají vždy v neděli a jsou vymezeny přesnými termíny, které jsou stanoveny zákonem. Před samotným hlasováním jsou vydávány volební lístky, na které voliči vybírají své kandidáty.

Volební účast v České republice je dobrovolná, což znamená, že občané nemusí nutně volit, ale mají k tomu právo. Nicméně volební účast bývá v České republice poměrně vysoká a často se pohybuje okolo 60 až 70 procent.

6. Volební Geografie

Volební geografie je obor, který se zabývá analýzou vztahu mezi geografickými faktory a volebním chováním voličů. Tento obor se zaměřuje na studium prostorových aspektů politického chování, volebních trendů a vztahů mezi geografickým prostředím a politickými preferencemi.

Volební geografie zkoumá volební výsledky a rozmístění politických stran na úrovni měst, obcí, krajů a celostátních území. Analyzuje, jak geografické faktory jako je urbanizace, sociální sestava, náboženství, etnická skupina a geografická poloha ovlivňují volební chování voličů.

Volební geografie se často využívá k vytváření volebních map a předpovědi volebních výsledků.

Výzkumy se zaměřují zejména na volební chování. Volební chování obyvatelstva je ovlivněno mj. geografickými faktory, které hlasování obyvatel ovlivňují. Rozlišujeme 4 základní geografické faktory:

Sousedský efekt: Ve svém bydlišti nebo rodišti získá kandidát zpravidla více hlasů než v jiných lokalitách.

Hlasování o sporném bodu: Hlasování voliče velice často ovlivňuje názor kandidáta na jediný specifický sporný bod.

Efekt kampaně: To, pro jakou stranu se volič rozhodne může ovlivnit i kampaň dané politické strany či hnutí a její kvalita. Tento efekt se uplatňuje především u voleb ve většinovém volebním systému.

Efekt nákazy: Hlasování voliče je do jisté míry ať už vědomě či nevědomě závislé na hlasování jeho okolí (rodiny, přátel atd.).

Výsledky voleb může ovlivnit:

Uzavírací klauzule (kvorum) – zákonem vymezený povinný minimální zisk množství hlasů, který je předpokladem pro obdržení mandátu. V ČR je tato hranice pro jednotlivé strany stanovena na 5 % hlasů na celostátní úrovni. Pro koalice se tato hranice zvyšuje. Pro dvoučlenné koalice na 7 %, pro tříčlenné na 9 % a pro čtyř a vícečlenné koalice na 11 % z celkového počtu hlasů odevzdaných v rámci celé republiky. (Krejčí, 2006).

Metody přepočtu hlasů na mandáty – viz. kapitola 7.2.

Velikost a hranice volebních obvodů

7. Volební území

Volební území jsou geografické oblasti, které určují, kde mohou voliči hlasovat a kde kandidáti mohou kandidovat. Volební území jsou vymezena na základě územních hranic a jsou obvykle definována zákonem. Volební území mohou být vymezena na různých úrovních, například na úrovni států, krajů, okresů nebo obcí.

Volební území jsou důležitá pro volební proces, protože určují, kdo může volit a kde mohou voliči hlasovat. Volební území jsou obvykle vymezena tak, aby zajišťovala rovnost hlasů a aby byl zaručen přístup ke hlasování pro všechny voliče bez ohledu na jejich geografickou polohu.

Volební území mohou být rozdělena do volebních obvodů, které jsou obvykle vytvořeny tak, aby obsahovaly podobný počet voličů. Volební obvody jsou důležité pro politické strany, protože umožňují cílit své kampaně na určité geografické oblasti a lépe porozumět politickým preferencím voličů v daném regionu.

Hlasování do Parlamentu České republiky probíhá ve stálých volebních okrscích vytvořených podle zvláštního zákona (viz zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů – naposledy zákon č. 114/2016 Sb.).

Volební kraje

Volební kraje tvoří území krajů a území hlavního města Prahy podle stavu v den vyhlášení voleb.

Volební obvody pro volby do Senátu

Pro volby do Senátu se na území České republiky vytváří 81 volebních obvodů. V každém volebním obvodu se volí jeden senátor. V případě, že počet obyvatel v některém volebním obvodu poklesne nebo se zvýší o 15 procent oproti průměrnému počtu obyvatel připadajícímu na jeden mandát v České republice, změní se území volebních obvodů. Změny přicházejí v úvahu v letech, kdy jsou vyhlášeny volby do Senátu.

Volební okrsky

Každá obec má v souvislosti s volebním procesem vytvořeny stálé volební okrsky. Platí pravidlo 1 volební okrsek = 1 volební místnost.

Ve volbě prezidenta republiky a ve volbách do Poslanecké sněmovny se dále vytvářejí pro účely hlasování mimo území České republiky i zvláštní volební okrsky na zastupitelských a konzulárních úřadech České republiky s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky.

Volební okrsky se vytvářejí tak, aby zahrnovaly přibližně 1 000 voličů, přičemž volební okrsky a volební místnost pro každý volební okrsek stanovuje starosta obce. Pro vzdálené části obce lze vytvořit samostatné volební okrsky i pro menší počet voličů.

Volební okrsky může editovat pouze starosta obce.

Volební okrsky však může starosta obce měnit pouze v případě, pokud:

- a) se zvýší nebo sníží počet voličů ve volebním okrsku o více jak jednu třetinu,
- b) dojde ke změně hranic obce v místech, kde je území této obce osídleno,
- c) dojde ke změně hranic městských obvodů či městských částí,
- d) není hranice volebního okrsku shodná s hranicí volebního obvodu pro volby do Senátu nebo volebního obvodu pro volby do zastupitelstev obcí.

(MVČR, 2021)

8. Volební systém

Výraz „volební systém“ se používá v několika významech. Především lze volební systém vymežit obecně podle klasických definic jako souhrn všech jednotlivců a institucí, včetně vztahů mezi nimi, které se účastní voleb. Toto pojetí bývá označováno jako sociologické. V nejužším možném chápání se jedná o státem stanovená pravidla přípravy voleb, jejich organizace a zjišťování volebních výsledků. (Krejčí, 2006)

8.1 Dělení volebního systému

Všeobecně přijatý způsob klasifikace volebních systémů definuje 2 základní typy, a to většinový volební systém a systém poměrného zastoupení (proporcionální). Většinový volební systém je založen na principu jednomandátových volebních obvodů, kde kandidát, který získá většinu hlasů, se stává poslancem a jako jediný reprezentuje voliče daného obvodu. Z celostátního hlediska pak vítězná strana získává větší zastoupení v parlamentu, než tomu odpovídají její volební zisky. Většinový systém se projevuje ve 3 hlavních formách. První kategorií představuje formule relativní většiny. Jedná se o nejjednodušší způsob volby. Kdo získá nejvíc hlasů v daném jednomandátovém obvodě, stává se poslancem. Tento způsob hlasování se uplatňuje například ve Spojeném království nebo USA. Druhou kategorií je formule absolutní většiny. U této formule nepostačuje prostá většina, ale je nutné získat více než 50 % platných hlasů. To znamená, že když se v prvním kole nepodaří získat absolutní většinu, je nutné uspořádat druhé kolo voleb mezi 2 nejsilnějšími kandidáty. Tato forma se uplatňuje např. při prezidentských volbách ve Francii. Formule alternativního hlasování je poslední kategorií většinového systému. Pomocí alternativního hlasování je zvolen jen ten kandidát, který má absolutně většinovou podporu voličů v jednomandátovém obvodu. Každý volič má sice k dispozici pouze 1 hlas, ale má také možnost využít preferenčních hlasů. (Klíma, 2003). Kandidát, který obdržel nad 50 % hlasů v rámci prvních preferencí, vítězí. Jestliže žádný kandidát neobdržel nadpoloviční většinu hlasů s první preferencí, kandidát s nejmenším množstvím prvních preferencí je vyřazen. Hlasy pro vyřazeného kandidáta jsou rozděleny podle toho, komu jeho voliči přisoudili druhé preference. Tento postup se opakuje, dokud 1 kandidát nezíská nadpoloviční většinu. Podle zásad většinového systému se konají v ČR volby do Senátu Parlamentu ČR a volba prezidenta ČR. (MVČR, 2021)

Naopak systém poměrného zastoupení, jenž spočívá ve vícemandátových obvodech, má tendenci převádět hlasy voličů na poslanecká křesla proporcionálním způsobem. (Klíma, 2003). Systém poměrného zastoupení můžeme dále rozdělit na 3 hlavní formy. Zprvce systém kandidátních listin, v němž se volič rozhoduje ve vícemandátových obvodech hlasováním pro vybranou politickou stranu, hnutí či koalici. Kandidátní listina je seznam uchazečů o mandát (kandidátů) za politickou stranu, hnutí nebo koalici. Druhým je systém jednojmenného přenosného hlasování, někdy označován jako systém jediného přenosného hlasování. Při hlasování mají voliči možnost vytvoření pořadí kandidátů. Pro zvolení pak musí kandidát překročit Hareovu kvótu,

později se začala využívat k tomuto účelu Hagenbach-Bischoffova či Droopova kvóta. Podle zásad poměrného zastoupení se konají v ČR volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, zastupitelstev krajů a obcí a do Evropského parlamentu. (MVČR, 2021).

8.2 Propočet získaných mandátů

Na úvod je nutné zmínit, že převod hlasů voličů na mandáty lze provést mnoha způsoby, přičemž výsledek může být velmi různý. Ve skutečnosti je však situace ještě složitější, neboť při propočtu hlasů potřebných pro získání mandátů, lze použít různé způsoby i v rámci jednoho typu systému. Důležitým aspektem při propočtu hlasů je velikost obvodu, v němž probíhá hlasování a z něhož je odvozováno vypočítávání mandátů. Z tohoto pohledu lze rozlišit 3 hlavní typy spojení mandátů a velikosti obvodu:

- **Jeden celostátní obvod**
V tomto případě obdrží všichni voliči stejné kandidátní listiny. Takto jsou v ČR voleni poslanci do Evropského parlamentu.
- **Několik regionálních obvodů**
V každém obvodu obdrží volič na kandidátních listinách odlišné kandidáty. Na základě regionálních výsledků se následně přerozdělují mandáty. Takto se např. volí ve většinovém systému senátoři České republiky.
- **Kombinace regionálních obvodů a celostátního propočítávání**
Kandidátky jsou regionálně odlišené, ale mandáty se přidělují na celostátní úrovni.

Platí zákonitost, že čím je počet mandátů ve volebním okruhu větší, tím více jejich rozdělení odpovídá rozdělení názorů voličů.

Základní otázkou problému převodu hlasů na mandáty je způsob, jak zjistit kolik hlasů je potřebné pro získání 1 mandátu. Řešením je zjištění volebního čísla, někdy nazývaného také volební kvóta či kvocient, což vyjadřuje vztah 2 veličin, a to hlasů a mandátů. Právě volební číslo se pak používá při Harerově metodě a metod od ní odvozených. Volební číslo vyjadřuje minimální počet hlasů, který strana musí získat, aby obdržela mandát. Toto by mohlo znít možná i jednoduše, ale faktem je, že volební číslo se dá zjistit 2 hlavními způsoby, které lze dále členit.

Teď se zaměříme právě na již zmíněné 2 hlavní způsoby, kterými lze zjistit volební číslo. Prvním způsobem je tzv. automatické volební číslo neboli fixní či konstantní kvóta. Toto bývá zákonem stanoveno před volbami a je shodné pro všechny volební obvody. Při použití tohoto volebního čísla nelze předem určit, kolik mandátů bude obsazeno, protože neznáme počet odevzdaných hlasů. Druhým způsobem je pak proměnné volební číslo. To je propočítáváno až během volební noci z množství hlasů, které byly odevzdané platně.

U proměnného volebního čísla se na chvíli zastavíme. Existuje totiž velké množství způsobů, kterými lze k tomuto číslu dojít. Nyní si jednotlivé způsoby představíme.

Jednoduchá či Hareova kvóta: volební číslo je získáno tak, že v každém obvodu je počet získaných hlasů dělen počtem mandátů.

$$\frac{V}{S}$$

V – počet získaných hlasů

S – počet mandátů, které mají být obsazeny

Hagenbach – Bischoffova kvóta: volební číslo je získáno tak, že v každém obvodu je počet získaných hlasů dělen počtem mandátů zvětšeným o 1.

$$\frac{V}{(S + 1)}$$

V – počet získaných hlasů

S – počet mandátů, které mají být obsazeny

Droopova kvóta: volební číslo je propočítáváno jako u předchozí kvóty, ale výsledek je zvětšen o 1.

$$\frac{V}{(S + 1)} + 1$$

V – počet získaných hlasů

S – počet mandátů, které mají být obsazeny

Imperiali kvóta: volební číslo je získáno tak, že v každém obvodu je počet získaných hlasů vydělen počtem mandátů zvětšeným o 2.

$$\frac{V}{(S + 2)}$$

9. Volby do Poslanecké sněmovny České republiky

Ústava České republiky určuje, že volby do Poslanecké sněmovny se konají dle zásad systému poměrného zastoupení. V těchto volbách se využívají 2 metody pro získání volebního čísla. První metodou je tzv. Imperialiho kvóta. Tato metoda se používá k přerozdělování mandátů ve volebních krajích v prvním skrutiniu.

Druhou metodou je pak Hagenbach – Bischoffova metoda využívaná pro druhé skrutinium. (ČSÚ, 2021) Popis obou metod viz. výše.

Česká republika je považována za tzv. parlamentní demokracii a z toho vyplývá, že má Parlament na našem území mimořádné postavení k výkonné moci, především pokud se jedná o dolní komoru Parlamentu ČR, o Poslaneckou sněmovnu.

Parlament České republiky jako celek byl do roku 2013 orgánem, který volil hlavu státu, prezidenta České republiky. Od roku 2013 mají právo volit svou hlavu státu jednotliví plnoletí občané České republiky.

Poslanecká sněmovna schvaluje programové prohlášení vlády a bez tohoto souhlasu se vláda nemůže ujmout úřadu. Sněmovna může také vyslovit nedůvěru vládě. Návrhy všech zákonů jsou předkládány právě Poslanecké sněmovně. Pokud Poslanecká sněmovna návrh zákona schválí, postoupí ho Senátu. Jestliže Senát tento návrh odmítne, musí o něm Poslanecká sněmovna hlasovat znovu. Pak může být návrh zákona přijat, pokud je odsouhlasen nadpoloviční většinou všech poslanců. Sněmovna může přehlasovat i prezidentské veto.

Poslanecká sněmovna má 200 poslanců volených na dobu čtyř let. Do Poslanecké sněmovny může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let.

Článek 26 Ústavy definuje mandát v Parlamentu jako volný to znamená, že každý poslanec i senátor vykonává svůj mandát osobně v souladu se svým slibem a není přitom vázán žádným příkazem. Jinak řečeno se poslanec ani senátor ohlížet na názory občanů, kteří ho volili ani na názor politické strany nebo hnutí, za které kandidoval. S funkcí poslance je neslučitelný výkon úřadu prezidenta republiky, funkce soudce a další funkce stanovené zákonem. Do Poslanecké sněmovny nemůže kandidovat nezávislý kandidát. Přihlášky k volební registraci mohou podávat jen strany koalice a politická hnutí.

Volby do Poslanecké sněmovny se konají ve lhůtě, počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí. Pokud byla Poslanecká sněmovna rozpuštěna, konají se volby do šedesáti dnů po jejím rozpuštění.

Počet poslanců, kteří jsou v krajích voleni není jednotný. Závisí na lidnatosti vyšších územních samosprávných celků a volební aktivitě v nich. Výpočet množství mandátů přidělených jednotlivým krajům provádí Český statistický úřad až po ukončení hlasování. Provádí to tak, že zjistí celkový počet platných hlasů, které byly odevzdány ve všech volebních krajích pro všechny politické strany, politická hnutí a koalice a vydělí ho počtem poslanců. Výsledné číslo se pak označuje jako republikové mandátové číslo. Následně se tímto číslem vydělí celkový počet platných odevzdaných hlasů v každém volebním kraji. Až tento

výsledek pak znamená počet mandátů, které připadají jednotlivým volebním krajům.

Zvláštními podmínkami mohou být složení volebního poplatku či kauce návratné po případném zvolení. Avšak v případě nezvolení tato kauce propadá. Tento poplatek i kauce mohou výrazně regulovat vstup malých stran do parlamentu. Tento poplatek činí 210 tisíc Kč, pokud daná strana, hnutí nebo koalice kandiduje v celé České republice.

Určité regulaci podléhá i volební kampaň. Jelikož politické strany jsou závislé na výsledku voleb, mají tendenci nejen představovat vlastní program, ale také diskreditovat programy a kandidáty ostatních politických stran či hnutí. Na tuto skutečnost však zákon pamatuje a ukládá, že volební kampaň musí probíhat čestně a poctivě a musí být předkládány jen pravdivé informace o jednotlivých kandidátech či politických stranách.

V době začínající 16 dnů a končící 48 hodin před volbami do Poslanecké sněmovny mají politické strany, politická hnutí i koalice vyhrazen mediální prostor v Českém rozhlase a v České televizi. Tento prostor činí 14 hodin pro Český rozhlas a 14 hodin pro Českou televizi, a to bezplatně. Tento vysílací čas se všem kandidujícím stranám, hnutím i koalicím rozdělí rovným dílem.

10. Volby do Senátu

Senát může zákony iniciovat, ale schvalovací proces začíná případně i končí v Poslanecké sněmovně. Podle čl. 33 Ústavy může dojít k zvětšení pravomocí Senátu, a to v případě, kdy dojde k rozpuštění Poslanecké sněmovny. V takovém případě může Senát přijímat zákonná opatření ve věcech, které nelze odložit a vyžadovaly by jinak přijetí zákona. Nejedná se však opatření ve věcech Ústavy, státního rozpočtu, volebního zákona a mezinárodních smluv.

Do pravomocí Senátu patří mj. podat k Ústavnímu soudu žalobu na prezidenta pro velezradu. K tomu, aby prezident jmenoval soudce Ústavního soudu, potřebuje souhlas Senátu. K přijetí usnesení o souhlasu s pobytém cizích vojsk na území České republiky a k vyhlášení válečného stavu je třeba souhlas nadpoloviční většiny všech senátorů. Avšak vyslat ozbrojené síly mimo území České republiky lze jen se souhlasem obou komor Parlamentu České republiky.

Senát jako horní komora Parlamentu České republiky má 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Mandát senátora je stejně jako mandát poslance volný. Senátorský mandát zaniká odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou, uplynutím volebního období, vzdáním se mandátu, ztrátou volitelnosti nebo vznikem neslučitelnosti funkcí. Pokud dojde k zániku mandátu senátora v průběhu volebního období konají se doplňovací volby.

Volby do Senátu se konají na základě většinového systému. Aktivní volební právo stejně jako u Poslanecké sněmovny je stanoveno od 18 let. Pasivní právo je však na rozdíl od Poslanecké sněmovny (21 let) mnohem vyšší, a to 40 let.

Pro získání mandátu je nutné v jednomandátovém volebním obvodu získat nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. Pokud žádný z kandidátů tuto většinu nezíská v prvním kole, postupují do druhého kola dva nejúspěšnější kandidáti. Ve druhém kole, pak mandát získá ten kandidát, který získal větší počet odevzdaných hlasů. V případě rovnosti rozhodne los.

Volby do Senátu se konají každé 2 roky, kdy se mění vždy jedna třetina Senátu.

Většinový systém nezná systém náhradníků, tudíž v případě odchodu senátora z funkce se musejí konat doplňovací volby.

Spor o nutnost Senátu je dlouholetým problémem v českém politickém prostředí. Obhajoba Senátu se v Česku opírá o tezi, že druhá komora pomáhá zkvalitnit tvorbu zákonů. V Česku průzkumy veřejného mínění naznačují, že Senát je trvale neoblíbenou institucí. K zrušení Senátu je však mimo jiné zapotřebí, aby odpůrci Senátu získali třípětinovou většinu v Senátu, která je nutná k přijetí ústavního zákona.

11. Volby do zastupitelstev krajů

Zákon č. 130/200 Sb. určuje, že kraj jako celek je jedním vícemandátovým volebním obvodem. Počet obyvatel jednotlivého kraje určuje počet volených zastupitelů. Má-li kraj méně než 600 tisíc obyvatel, je počet volených zastupitelů 45, v rozmezí 600 tisíc až 900 tisíc obyvatel je to 55 a kraj s více než 900 tisíci obyvateli má v zastupitelstvu 65 členů. Stejně jako u voleb do Poslanecké sněmovny zákon zakazuje kandidaturu nezávislých kandidátů. Kandidovat mohou pouze politické strany, politická hnutí nebo koalice. Každý volič má k dispozici čtyři preferenční hlasy. V případě, že kandidát obdržel nejméně 10 % preferenčních hlasů, posouvá se na čelo kandidátní listiny.

Volby do krajských zastupitelstev se konají pouze v jednom dni. Volební právo je dáno věkem 18 let a tzv. krajským občanstvím, které se vztahuje na všechny obyvatele s příslušným věkem, kteří mají trvalé bydliště v některé obci kraje – tedy nejen občany České republiky, ale i občany ostatních států Evropské unie. Avšak hejtman i jeho zástupce či zástupci musí být občany České republiky.

Kvorum pro postup strany do skrutinia je v těchto volbách stanoven na získání pěti procent z celkového počtu hlasů, které byly odevzdané ve volebním obvodu.

Ve volbách do zastupitelstev krajů se používá d'Hondtova metoda.

12. Volby do zastupitelstev obcí

Volby do zastupitelstev obcí probíhají dle zásad systému poměrného zastoupení, přičemž obec tvoří jeden více mandátový obvod. V Praze a územně členěných statutárních městech musí městský obvod či městská část tvořit jeden volební obvod.

Aktivní volební právo je od 18 let a vyžaduje obecní občanství. To znamená, že obdobně jako v případě krajských voleb – volit může nejen občan České republiky, ale i občan ostatních států Evropské unie, kteří mají v obci trvalé bydliště.

Ve volbách do zastupitelstev obcí mohou dle zákona č. 491/2001 Sb. mohou kandidovat volební strany, kterými jsou nejen politické strany hnutí a koalice, ale i nezávislí kandidáti a jejich sdružení, sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Registrace kandidátních listin nezávislých kandidátů je podmíněna peticí určitého počtu občanů daného volebního obvodu. U individuálních nezávislých kandidátů se pohybuje od 0,5 % pro obce nad 150 tisíc obyvatel až po 5 % u obcí do 500 obyvatel. V případě sdružení nezávislých kandidátů je stanovena na 7 % obyvatel – což je u obce nad 15 tisíc obyvatel více než požaduje petice, podporující založení nové politické strany.

Podle § 34 téhož zákona může volič hlasovat nejvýše pro tolik kandidátů, kolik zastupitelů má být zvoleno. V komunálních volbách jsou užívány otevřené kandidátní listiny. Volič má možnost využít panašování: může hlasovat pro jednu kandidátní listinu, nebo pro jednotlivé kandidáty, či kombinovat hlasování pro kandidáty z různých kandidátních listin.

Kvorum, omezující vstup stran do skrutinia, bylo zavedeno ve výši 5 % získaných hlasů z celkového počtu hlasů, vyděleného počtem volených zastupitelů a vynásobeného počtem kandidátů, kandidujících za danou stranu, maximálně však počtem, rovným počtu volených zastupitelů.

13. Volby do Evropského parlamentu

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se počet typů voleb zvýšil právě o volby do Evropského parlamentu. Volby do Evropského parlamentu se konají podle zásad poměrného systému. V rámci těchto voleb je celé území České republiky bráno jako jediný volební obvod. Volby do Evropského parlamentu jsou upraveny zákonem č. 62/2003 Sb. účinným od 4. března 2003. Pro přepočítávání výsledků hlasování na mandáty se používá d'Hondtova metoda. Pro postup do skrutinia musí strana získat minimálně pět procent z celkového počtu odevzdaných hlasů a tato klauzule platí i pro koalice stran.

Volby se konají jednou za 5 let a konají se ve všech zemích Evropské unie. Evropský parlament se skládá z 705 poslanců z toho Českou republiku zastupuje 21 poslanců.

Volič, který žije v zahraničí si může vybrat, zda chce hlasovat pro kandidáty v zemi svého občanství nebo pro kandidáty v zemi, ve které pobývá. Naopak na území ČR mohou volit i občané jiných zemí Evropské unie, pokud zde mají registrovaný trvalý nebo přechodný pobyt (MVČR, 2021).

Ve volbách do Evropského parlamentu může na území České republiky volit každý občan ČR po dosažení věku 18 let nejpozději druhý den voleb nebo občan jiného členského státu Evropské unie, který dosáhl 18 let a nejméně 45 dnů před dnem konání voleb je přihlášen k trvalému nebo přechodnému pobytu v České republice.

Do Evropského parlamentu může být zvolen každý občan ČR po dosažení 21 let a také občan jiného členského státu po dosažení 21 let a přihlášení k trvalému nebo přechodnému pobytu nejpozději 45 dní před konáním voleb.

14. Praktická část

V této části práce za pomoci vytvořených map volebních výsledků politického hnutí ANO 2011 stanovím území volební podpory tohoto hnutí pro všechny typy voleb konaných na území České republiky od roku 2013

14.1. Volby do Poslanecké sněmovny 2013 (příloha č. 1)

V této kapitole se budu opírat o mapu volebního zisku politického hnutí ANO 2011 ve volbách do Poslanecké sněmovny konaných v roce 2013. Mapa se nachází v příloženém souboru map a jedná se o přílohu č. 1.

Jedná se o první rok, kdy politické hnutí ANO 2011 kandidovalo do voleb do Poslanecké sněmovny. Tudíž se od tohoto hnutí neočekával příliš velký volební zisk, ale politické hnutí předčilo všechny očekávání, když zvítězilo ve 4 krajích a získalo 47 mandátů. V těchto volbách bylo jen jedno politické uskupení, a to politická strana ČSSD, která získala 50 mandátů, ale na rozdíl od politického hnutí ANO 2011 byla na politické scéně již mnohem dříve. V mapě můžeme vidět nejvyšší koncentrace voličů v kraji Středočeském, Ústeckém a Karlovarském. Tyto kraje se již od začátku hnutí ANO 2011 řadili k těm, kteří hnutí nejvíce podporují.

14.2. Volby do Poslanecké sněmovny 2017 (příloha č. 2)

V následujících volbách do Poslanecké sněmovny politické hnutí ANO 2011 jasně dominovalo, když zvítězilo ve všech krajích ČR i v hlavním městě Praze.

A se ziskem 78 mandátů a s procentuálním ziskem 29,64 % za celou Českou republiku mohla jednoznačně očekávat pověření prezidenta České republiky Miloše Zemana na sestavení vlády, kterou ANO 2011 sestavilo společně s ČSSD a KSČM. V těchto volbách můžeme i z mapy vyčíst naprostou dominanci tohoto hnutí. Nejnižší podpory se hnutí dočkalo v kraji Zlínském.

14.3. Volby do Poslanecké sněmovny 2021 (příloha č. 3)

Z pohledu mnohých byly volby do Poslanecké sněmovny 2021 vítězstvím, když bylo politické hnutí ANO 2011 překonáno koalici SPOLU. Přesto, ale ANO zůstalo nejsilnější samostatně kandidující stranou, a dokonce získalo i o 1 mandát více než vítězná koalice SPOLU, a to 72 mandátů.

Z mapy můžeme vyčíst, že jádro volební podpory hnutí zůstává stále v Ústeckém kraji a můžeme vidět i silnou podporu v kraji Moravskoslezském.

14.4. Volby do Senátu (přílohy č. 4, 5, 6 a 7)

Ve všech letech, kdy se pořádali volby do Senátu jsem bral v úvahu pouze okresy, ve kterých se kandidát za ANO 2011 dostal do druhého kola voleb. Případně zvítězil již v kole prvním.

Ve všech senátních volbách se politické hnutí ANO 2011 drželo na relativně velkých procentuálních ziscích. V některých obcích byl zisk dokonce 100 % např. v obci Zhoř u Mladé Vožice z okresu Tábor v roce 2016.

14.5. Volby do Zastupitelstev krajů (přílohy 8 a 9)

Ve roce 2016 dopadly pro politické hnutí ANO 2011 tyto volby lépe než o 4 roky později viz. přílohy. Nejvyšší procentuální zisky byly v Moravskoslezském kraji za oba roky. Dále vysokých čísel bylo dosaženo v roce 2016 v Královéhradeckém i Ústeckém kraji. V mapách pro volby do zastupitelstev krajů si můžeme všimnout podobností s přílohou č. 14 (mapa míry nezaměstnanosti), a to převážně na severu Olomouckého kraje a v Moravskoslezském kraji.

14.6. Volby do Zastupitelstev obcí (přílohy 10 a 11)

Ve volbách do Zastupitelstev obcí kandidovalo politické hnutí ANO 2011 převážně jen v krajských a okresních městech viz. přílohy. Tudiž je velice složité určit území podpory pro toto politické hnutí za tento typ voleb. Nejsilnější podpory se však dočkalo v Severních Čechách (zejména Ústecký kraj). Nejslabší podporu naopak získalo na jihu Čech a v části Plzeňského kraje. Nejvíce podobností s přílohou č. 15 si můžeme všimnout právě u těchto voleb, kde nejvyšší podpory se hnutí dočkalo právě v obcích, ve kterých převládá starší obyvatelstvo.

14.7 Volby do Evropského parlamentu (přílohy 12 a 13)

Vzhledem k faktu, že při volbách do Evropského parlamentu je brána celá Česká republika jako jeden volební obvod, není teoreticky nutné určovat území volební podpory politického hnutí ANO 2011, ale pro účely této Bakalářské práce jsem zjistil, že při těchto volbách mělo ANO 2011 nejvyšší procentuální zisky v Ústeckém kraji. Zde můžeme také vidět podobnosti s mapou míry nezaměstnanosti (příloha č. 14). převážně v Ústeckém a Moravskoslezském kraji.

15. Závěr

Hlavním cílem této Bakalářské práce bylo analyzovat změny volební podpory politického hnutí ANO 2011 ve volbách konaných na území ČR od roku 2013.

Pro tento cíl bylo nutné vytvořit z dat ČSÚ na portálu volby.cz příslušné mapy k jednotlivým typům voleb a za všechny roky od roku 2013. Všechny mapy byly následně vloženy do připojeného souboru.

Z vytvořených map bylo možné zjistit, že území volební podpory politického hnutí ANO 2011 je převážně na území krajů Ústeckého a Moravskoslezského. K těmto krajům se někdy přidal také kraj Karlovarský.

Z map byl jistě patrný i vývoj volební podpory tohoto politického hnutí. Bylo možné zjistit že v letech 2016 a 2017 zažívalo ANO 2011 největší volební úspěch.

V práci byly přiblíženy volební systémy používané ve volbách v České republice a také možnosti přepočtu hlasů na mandáty v jednotlivých volbách. Dále byla objasněna problematika volebního práva a konkretizovány zásady pro jednotlivé typy voleb konaných na území České republiky.

16. Summary

The main goal of this bachelor thesis was to analyze the changes in the electoral support of the political movement ANO 2011 in the elections held in the Czech Republic since 2013.

For this purpose, it was necessary to create relevant maps for individual types of elections and for all years since 2013 from the CZSO data on the volby.cz portal. All maps were subsequently inserted into the attached file.

From the created maps it was possible to find out that the territory of electoral support of the political movement ANO 2011 is mainly on the territory of the Ústí nad Labem and Moravian-Silesian region. The Karlovy Vary region sometimes joined these regions.

The development of electoral support for this political movement was certainly evident from the maps. It was possible to find out that in 2016 and 2017 ANO 2011 experienced the greatest electoral success.

The work introduced the electoral systems used in the elections in the Czech Republic and also the possibility of converting votes to seats in individual elections. Furthermore, the issue of suffrage was clarified and the principles for individual types of elections held in the Czech Republic were specified.

17. Seznam použité literatury

BUREŠ, Jan. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4283-0.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 2003, 273 s. ISBN 8086031136.

KLÍMA, Michal. ed. (1999): *Možnosti úpravy či reformy volebního systému v ČR*. Praha, Vysoká škola ekonomická.

KLOKOČKA, V. (1991): *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha, Aleko.

KREJČÍ, O. (1994): *Kniha o volbách*. Praha, Victoria Publishing.

ŠIMÍČEK, V. (1995): *Volby v demokracii*. Brno, Mezinárodní politologický ústav Právnické fakulty Masarykovy univerzity

ČSÚ (2021) *Přepočtení hlasů na mandáty* [online] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty

MVČR (2021) *Volby v ČR* [online] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/volby-v-cr.aspx>

PSPČR (1992) *Listina základních práv a svobod* [online] Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

QueerGeography (2020) *Mapa nabytí volebního práva žen ve světě* [online] Dostupné z: <https://www.queergeography.cz/geografie-sexualit/feministicke-geografie/mapa-nabyti-volebniho-prava-zen-ve-svete/>